

| Kultur & Nöje

Fotboll och musik: Förloarna spelar bäst. "...blott ett lag gör entré"

Publicerad 1998-06-10

Det är de halvkassa fotbollslagen som plockar fram den bästa musiken. Skrällande schlager är annars lika typiskt för sportevenemang som liniment och korvförsäljning. Mattias Hermansson har hört mycket ljud och oljud ur idrottsarenornas gistna högtalare.

Fotbolls-VM som startar i dag utspelar sig inte bara på fotbollsplanerna. Evenemanget sätter en mängd krafter i rörelse vid sidan av det rent sportsliga. Till exempel röster och instrument. För varje lag med självaktning måste ju ha en egen låt.

Av Mattias Hermansson

Rockmusik är utanförskap och destruktivitet, om än i poserade form.

Fotboll är samarbete och framgångsträvan.

Och när de möts är det det gröna fältets förloare som gör den bästa musiken, eller inspirerar till den.

- Idrottsrörelsen måste skaffa sig en bättre musiksmak, sade min kompis när vi varit kompisar i ungefär en dag och satt på en träläktare och inväntade en division 1-match.

På samma gång som våra sinnelag möttes i synen på fotboll, möttes de i fråga om musik när vi hörde det sedvanliga schlagerskrällandet ur gistna idrottsplatshögtalare. Illa vald musik är lika typiskt för sportevenemang som liniment och korvförsäljning. Det ska sägas att jag en gång hört Morrisseys och Cures vemod spelas inför en match på Stora Valla i Degerfors en sommarkväll. Det var naturligtvis för bra för att vara sant. Matchen slutade 0-0. Tåget tillbaka hem till Stockholm var försenat med drygt en timme, och några månader senare åkte de rödsvita brukspojkarna ur allsvenskan.

Alla har vi tvingats höra tröttande patriotiska hejå-låtar som "Okej, nu tar vi dom" och "Den glider in" (höhö) i framförallt hockeysammanhang. Fenomenet är internationellt. "This is the vinyl holocaust. A crime against humanity", skrev en engelsk musiktidning om en singel där landslagsspelarna själva sjöng inför resan till fotbolls-VM i Mexiko 1986. Och se, England försvann redan i kvartsfinalen, förnedrade av en viss argentinare vid namn Diego Armando Maradona som med kirurgisk precision genomförde ett av historiens mest klassiska dribblingsnummer fram till mål.

Hejå-låtarna överlever aldrig ett misslyckat mästerskap. Hade Sverige gjort en fiaskoturnering i VM 1994 hade Orup-Glenmark-Strömstedttröjkans "När vi gräver guld i USA" som så många andra sånger i genren förpassats till glömskans reabackar.

Alltså, det är förloarna man måste hoppas på. De halvkassa lagen är som livet självt, någon gång tar vi medalj men allt som oftast befinner vi oss i en lägre division där ingen vill titta på oss. Detta bekräftas på tre nyligen utkomna cd-skivor med svensk fotbollsmusik, alla med olika utgångspunkter: Ojämna Hammarby och Gais föråras kul musik, däremot inte guldstinna IFK Göteborg.

"Sjung om Hammarby" är en samlingsplatta med Bajen-låtar från olika tidsepoker, från Alice Babs till Kenta (från Stefan Jarls mods-trilogi och Melodifestivalen). Bajen må för tillfället ligga i allsvenskans toppskikt, men den grönvita historien präglas av en leende kamp mot fiaskon. Kenta sjöng 1980 in låten "Bajen", om härdade fans:

"De sitter här på bänkar

gator och torg

och när Bajen losar

har dom ingen sorg"

Med i samlingen finns också "Nacka" Skoglund med "På mammas gata". Jag nöjer mig med att konstatera att både han och låten fyller sin funktion i det här sammanhanget. "Sjung om Hammarby" är inget man sträcklyssnar på, utan den passar mer för fest/allmänbildning.

Göteborgska Gais var för mindre än tio år sedan ett av Sveriges bästa lag men ligger nu i division 2. "Makrillarna" har sällsamt tåliga supportrar som drivit rock´n´rollkulturen långt. Det är ingen slump att laget blev det första att göra egen alkohol, eller snarare, ett bryggeri har tagit fram ett speciellt Gais-öl som finns i Systembolagets sortiment (Degerfors supporterklubb har i dagarna följt efter, för övrigt).

En av "Makrillarnas" mest klassiska ramsor lyder "Blåvitt är disko, Gais är rock´n´roll". Enda gången jag hört Iggy Pop och Clash i en halvtidspaus är på Gamla Ullevi när Gais pustade ut i omklädningsrummen. I klubbens 100-årsjubileumsbok från 1994 kan man se Frank Zappa iklädd en t-tröja med Gais-märke. I höstas släpptes också en skiva där fans och spelare medverkar. Låtarna är hejaramsor och läktarskrål, ombyggda till lika charmig som taktfast punk. Och se, vid mikrofonen och längst fram i supporterskaran står Mats Jönsson, en gång sångare i göteborgska punkhjältarna Attentat:

"Jag har rest uti många

länder

och jag har sett allting som

finns att se

men när jag söker i min-

nets kalender

finns blott ett lag som gör

entré"

Överdriften i modern supporterkultur tar sig ibland rent bibliska proportioner. Ingen "sassa brassa mandelmassa" här inte.

Exemplet ovan är hämtat ur "Blott ett lag", efter psalm 249 med Lina Sandell-Bergs text. Följdriktigt drar Gais nu lika många åskådare på div 2-matcher mot Fjärås som lokalkollegorna Frölunda, Häcken och Örgryte gör i Allsvenskan. Medan storlaget IFK Göteborg har förärats en supporterplatta av gruppen Jävlaranamma med titeln "Max 1,5 sväng" som inte alls är i samma klass.

I England, däremot, kombinerar man en vettig popkultur med en god fotbollsbit. Alltså finns många korsbefruktningar mellan konstformerna på de brittiska öarna.

Självklart fokuseras på destruktiva stjärnor, de glänsande förlorarna: Wedding Presents mest berömda skivomslag föreställer George Best som tycks vandra på planen men egentligen befinner sig i utförsbacken på väg mot svår alkoholism. Och Super Furry Animals släppte 1996 låten "The Man don't give a Fuck", delvis baserad på den sanna historien om Robin Friday som söp sönder sin talang till först gårdsgårdslir, sedan katastrofen.

Många är vi som väntar på låtarna om Paul Gascoigne. En kille som är så galen att han brutit sitt eget ben i en cupfinal efter en alltför hård närkampssatsning, tagit med sig passet på resa från London till Skottland, sett spöken samt blivit dyngrak på en karaokebar kvällen innan han petas ur VM-truppen.

Så här i VM-tider är det viktigt att känna till att engelska popgruppen St Etienne tagit sitt namn efter fotbollslaget och den franska staden som är spelort under VM. VM-generalen Michel Platini har varit en av stjärnorna, men det har liksom inte blivit någon storklubb av St Etienne och industriorten i fråga lär vara en bedrövlig syn. Akademiledamoten Guitton ska ha sagt "För att älska St Etienne måste man älska mödan och den grå tristessen, men också ha upplevt att från slitet i underjorden komma upp i dagsljuset."

Ett lysande gruppnamn, alltså.

De svenska exemplen är få, och återfinns inte oväntat inom gitarrpopfåran. Vi minns This Perfect Days t-shirt från början av 90-talet med en screentryckt stiliserad kalsong kallad "Dino Zoff", namngiven efter den italienske målvaktslegenden. Göteborgsbandet Mufflon 5 kallade sin första platta "Boca Juniors" efter det argentinska lag som fostrat tidigare nämnde Diego Maradona.

På Borlängebördiga gruppen Space Age Baby Janes nya skiva finns ett rymdskepp med den mystiska inskriptionen "IKB 2002". Det betyder enligt källor i Aftonbladet "IK Brage till allsvenskan år 2002".

Den drömmen passar nog bäst i rymden.

FAKTA/fotbollsmusik

+ St Etienne är en av spelorterna under fotbolls-VM i Frankrike. Staden har fått ge namn åt en engelsk popgrupp. I fotbollslaget spelade en gång i tiden superstjärnan Michel Platini, som är detta VM:s general.

+ Steve Harris, basist i Iron Maiden, är en av många hårdrockare som håller på West Ham.

+ Rod Stewart bad häromdagen den engelske fotbollsspelaren Paul Gascoigne om ursäkt i tidningen The Sun för att ha supit denne under bordet. Rod Stewart håller för övrigt på Skottland.

+ Det officiella soundtracket "Allez Ola Olé", med bland annat hitten "La Copa de la Vida" recenserar i fredagens På stan av Harald Bergius.

+ En rad fotbollsanknutna skivor släpps i samband med VM, bland annat en samlingsplatta där brasilianaren Ronaldo väljer sina sambafavoriter.

+ England har bland andra Spice Girls och Ian McCullough från Echo & the Bunnymen gjort en fotbollslåt under projektnamnet "England United".

+ Bra låtar med fotbollsnamn i: "Det spelades bättre boll på Gunnar Nordahls tid" med Torsson, och Dambuilders "Kevin Keegan".

HERMANSSON-MATTIAS

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt